

було б не тільки не припустимо за законами, але й не можливим і не вигідним в силу моралі, культури, матеріально-духовного забезпечення життя.

Список бібліографічних посилань

1. Бандурка О.М., Литвинов О.М. Стратегія і тактика протидії злочинності : монографія. - Х.: Ніка Нова, 2012. – С. 8.
2. Куц В. Зміст та рівні протидії злочинності. Тенденції та пріоритети реформування законодавства України. Херсон: Гельветика, 2015, С. 153
3. Туляков В'ячеслав Сингулярність у кримінальному праві // Правова наука. ugi.com.ua.

Одержано 11.03.2021

УДК 343.61(477)

Ілля Сергійович БОЛТЯН,

*студент 2 курсу ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

Науковий керівник:

Ольга Леонідівна БЕСПАЛЬ,

*кандидат юридичних наук, доцент кафедри конституційного,
адміністративного та кримінального права
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана»*

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ЖИТТЯ: ДОСВІД УКРАЇНИ ТА ДЕЯКИХ ЗАРУБІЖНИХ ДЕРЖАВ

Стаття 3 Конституції України визначає життя людини найвищою соціальною цінністю, а стаття 27 вказує на обов'язок держави захищати це життя [1]. Водночас наразі відсутня норма, яка б чітко визначала, коли починається життя і з якого моменту воно охороняється. Законодавство України передбачає кримінальну відповідальність за посягання на життя і, як правило, у таких випадках йдеться про кримінальне правопорушення - злочин, що супроводжується відповідними наслідками.

Відмежування моменту початку життя є важливим аспектом для правової кваліфікації протиправного діяння і допомагає визначити початок його кримінально-правової охорони. Тоді, коли йдеться про аборт (законний та з додержанням встановлених вимог), то немає підстав говорити про вбивство. Інша справа, коли має місце незаконний аборт, то ж постає питання чи можна вважати такі дії особи як вбивство.

Серед юристів-вчених та практиків й донині точаться дискусії щодо початку кримінально-правової охорони життя, у зв'язку з чим в науковій доктрині можна зустріти різні теорії початку життя (умовно виокремимо чотири). Перша теорія полягає в тому, що кримінально-правова охорона життя починається з моменту зачаття (О. Попов, С. Порошук та О. Онуфрієнко). Така теорія викликає багато запитань, і автоматично робить будь-який аборт, тобто вилучення плоду з тіла вагітної жінки з об'єктивних або суб'єктивних причин, незаконним. Друга теорія полягає у тому, що захист життя починається з моменту розвитку головного мозку або досягнення плодом 22 тижнів (Ю. Іванов та О. Золотова) [2]. На нашу думку, дана теорія заслуговує на увагу, оскільки саме з цього періоду в дитини вже сформовані всі життєво важливі органи. Третя теорія з'явилась за часів Стародавнього Риму, її прихильниками є Б. Здравомислов та С. Бояров [2], згідно з якою охорона життя починалась, коли народжена дитина робила перший подих або вперше закричала. Однак, закономірно виникає запитання: якщо дитину позбавити життя під час пологів (до того, як вона зробила перший подих або

закричала), то як кваліфікувати такі дії? І четверта теорія (М. Мельник, А. Керімов) – з початком фізіологічних пологів. Вітчизняний законодавець пішов саме таким шляхом, передбачивши в ст. 117 КК України (Умисне вбивство матір'ю своєї новонародженої дитини) відповідальність за вбивство під час або відразу після пологів [3]. Зі змісту статті виходить, що кримінально-правова охорона життя в Україні починається з моменту початку фізіологічних пологів. Однак така теорія, не враховує вбивство дитини, ще до початку пологів, і на сьогодні таке діяння кваліфікується не як вбивство, а як незаконне проведення абортів (ст. 134 КК України).

Звернемося до законодавства інших держав. Наприклад, у Франції людина отримує правовий захист через 10 днів після зачаття. У Данії цей строк становить 12 тижнів, а у Швеції – 20 [4, с. 139-140].

Досить цікавим є досвід США в цьому питанні. Згідно з Федеральним кримінальним кодексом і правилами США та § 1841 главою 90А Зведення законів США, умисне посягання на людський ембріон – «ненароджену дитину», яка перебуває в утробі матері, прирівнюється до тяжкого вбивства, а моментом початку життя є досягнення плодом 22 тижнів або 154 доби від першого дня останнього нормального менструального циклу [5, с. 24]. На нашу думку, такий підхід до початку кримінально-правової охорони життя людини є найоптимальнішим, який варто запозичити у вітчизняне кримінальне законодавство. Оскільки, нині в Україні посягання на життя ненародженої дитини після 22 тижня вагітності кваліфікується як незаконне проведення абортів, а законодавство США визначає це як тяжкий злочин – вбивство, що несе відповідно й тяжче покарання і відповідає принципу пропорційності вчиненого діяння та кари за нього.

Отже, визначення моменту початку життя та його кримінально-правової охорони є важливим аспектом при кваліфікації кримінально протиправного діяння. Оскільки це дозволяє посилити кримінально-правовий захист дітей та відмежувати вбивство від незаконного проведення абортів. На підставі аналізу різних теорій початку життя, встановлено переваги та недоліки кожної. Заслужовує на увагу досвід деяких іноземних держав в регулюванні цього питання, зокрема законодавство США.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 10.03.2021).
2. Фітьковський С. М. Початковий момент життя людини як показник, що впливає на кваліфікацію злочинного діяння. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2014. Т. 4. С. 64–67.
3. Беспаль О. Л. Життя та здоров'я особи як самостійні об'єкти кримінально-правового захисту: часові межі їх забезпечення. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 101–111.
4. Береговий Д. І. Початок життя людини: юридичний вимір // Міжнародні читання, присвячені пам'яті професора Імператорського Новоросійського університету П. Є. Казанського : матеріали Міжнар. конф. (м. Одеса, 22–23 жовт. 2010 р.). Одеса, 2010. С. 138–141.
5. Савченко А. В. Порівняльний аналіз кримінального законодавства України та федерального кримінального законодавства Сполучених Штатів Америки : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08. Київ, 2007. 36 с.

Одержано 11.03.2021